ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ „МАРИН ПОПОВ“ ГР. СЕВЛИЕВО

УТВЪРЖДАВАМ:
Инж. Наталия Иванова
Директор на ПГ “Марин Попов“

УЧЕБНА ПРОГРАМА

ЗА РАЗШИРЕНА ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА

ПО

УПРАВЛЕНИЕ НА ТРАНСПОРТНАТА ДЕЙНОСТ

(учебен предмет)

ЗА IX КЛАС

ЗА УЧЕБНАТА 2026-2027 ГОДИНА

36 учебни седмици по 2 учебни часа седмично – 72 учебни часа годишно

Част практика 72 часа

Утвърдена със Заповед № РД-04-800/11.09.2026 г. на директора на Професионална гимназия „Марин Попов“

Учебната програма е разработена по проект BG05SFPR001-3.009-0009-C01 „Хъб за високи постижения в ПОО Габрово – регионална екосистема за качествено професионално образование и обучение“, финансиран от Програма „Образование“ 2021 – 2027, съфинансиран от Европейския съюз.

ГАБРОВО, 2026 ГОДИНА

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

1. Предназначение на програмата

Учебната програма по учебния предмет „Управление на транспортната дейност“ – учебна практика, е предназначена за учениците от IX клас, обучаващи се по професия код 840110 „Спедитор-логистик“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, съгласно действащия държавен образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията.

2. Връзка с единици резултати от учене в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия „Спедитор-логистик“

Учебната програма е разработена в съответствие с държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия код 840110 „Спедитор-логистик“ и е насочена към формиране на резултати от учене, приложими в практическата транспортно-спедиторска дейност.

ЕРУ 1. Здравословни и безопасни условия на труд

РУ 1.1. Създава организация за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на работното място.

РУ 1.2. Участва в създаването на организация за превантивна дейност по опазване на околната среда.

РУ 1.3. Създава организация за овладяването на рискови и аварийни ситуации.

ЕРУ 4. Транспортни услуги

РУ 4.1.–4.4. Познава основните услуги и превозни средства в товарния автомобилен, железопътния, морския и речния, както и въздушния транспорт.

ЕРУ 5. Комуникация и чужд език

РУ 5.1. Общува ефективно в работния екип; РУ 5.2. Води ефективна бизнес комуникация.

ЕРУ 6. Информационни и комуникационни технологии

РУ 6.1.–6.5. Обработва информация, комуникира, създава цифрово съдържание, осигурява сигурност и решава проблеми при работа с ИКТ.

ЕРУ 7. Организация на труда

РУ 7.1. Организира работния процес; РУ 7.2. Отговаря за разпределението на дейностите в работния процес.

ЕРУ 8 и ЕРУ 9. Организация на спедиторската дейност и автомобилна спедиция – прилага основни правила за организация на спедицията, работа с транспортни документи, изготвяне на примерни оферти, проследяване на товара и решаване на практически ситуации.

3. Структура и приложение на програмата

Учебното съдържание е предназначено за обучение на учениците в IX клас и осигурява логическа последователност и постепенно надграждане на практическите знания, умения и

компетентности, необходими за начално ориентиране и работа в професионалната дейност на спедитора-логистик.

Програмата е разработена за 72 учебни часа, разпределени по 2 учебни часа седмично в рамките на 36 учебни седмици.

Учебното съдържание е структурирано в практически тематични раздели:

1. Въвеждане в практическата транспортна дейност;
2. Организация на транспортния процес;
3. Транспортни средства и товарни единици;
4. Подготовка на товарите за превоз;
5. Транспортна документация;
6. Практическо планиране и организация на превоза;
7. Транспортни маршрути и графици;
8. Работа с транспортна информация и ИКТ;
9. Контрол и проследяване на транспортния процес;
10. Безопасност, рискове и действия при проблемни ситуации;
11. Практически казуси;
12. Комплексни практически задания.

Учебната програма се прилага гъвкаво, като утвърденият с училищния учебен план хорариум се разпределя по раздели и теми от учителя в зависимост от формата на обучение, методите на обучение, условията за практическа работа и планираната разширена професионална подготовка.

II. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

В края на IX клас ученикът:

1. Разпознава основните участници в транспортния процес и определя техните основни функции.
2. Разграничава основните видове транспорт според предназначението и условията на превоза.
3. Разпознава основни видове транспортни средства и товарни единици.
4. Определя подходящ вид транспорт според характера и изискванията на товара.
5. Разпознава основните характеристики на товарите.
6. Определя подходящ начин за подготовка на товар за превоз.
7. Разпознава основни видове опаковки и товарни единици.
8. Прилага основни правила за маркиране и етикетиране на товар.
9. Разпознава основни транспортни и спедиторски документи.
10. Попълва по образец основни транспортни документи.
11. Проверява правилността и пълнотата на въведената информация.
12. Изготвя примерна заявка за транспорт.
13. Определя последователността на основните транспортни операции.
14. Избира подходящо транспортно средство по зададени критерии.
15. Изготвя прост транспортен маршрут.

16. Определя разстояние между отправна и крайна точка.
17. Определя ориентировъчно време за транспорт.
18. Съставя примерен график за транспортна операция.
19. Използва карти и цифрови приложения за планиране на маршрут.
20. Извършва елементарно проследяване на транспортна пратка.
21. Обработва транспортна информация чрез ИКТ.
22. Изготвя електронни таблици с транспортни данни.
23. Извършва елементарни изчисления на транспортни разходи.
24. Сравнява транспортни предложения по зададени критерии.
25. Подготвя примерна транспортна оферта.
26. Разпознава основни рискове при транспортна и спедиторска дейност.
27. Прилага правила за здравословни и безопасни условия на труд при практическа работа.
28. Разпознава несъответствия при организацията на транспортната операция.
29. Предлага подходящи действия при възникнал проблем в рамките на зададен практически казус.
30. Комуникира професионално с участници в транспортния процес.
31. Работи в екип при изпълнение на транспортна задача.
32. Изпълнява комплексно практическо задание за организация на транспортна операция.

III. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Годишен хорариум: 72 учебни часа

Брой теми: 36

Продължителност на всяка тема: 2 учебни часа

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Тема № 1 Въведение в практическата транспортна дейност и организация на работното място		
	Разпознава основните дейности в транспортния процес и организира работното си място	транспортна дейност, транспортен процес, работно място
Тема № 2 Участници в транспортния процес и взаимодействие между тях		
	Разпознава основните участници и определя техните функции и взаимоотношения	товародател, превозвач, получател, спедитор
Тема № 3 Видове транспорт и избор на транспортно решение		
	Сравнява видовете транспорт и избира подходящ транспорт според конкретна задача	автомобилен, железопътен, въздушен, воден транспорт

Тема № 4 Транспортни средства и техните характеристики		
	Разпознава и сравнява транспортни средства според предназначението им	товарен автомобил, вагон, кораб, самолет, товароносимост
Тема № 5 Товар – основни характеристики и класификация		
	Разпознава различни видове товари и определя основните им характеристики	товар, маса, обем, размери, товарна единица
Тема № 6 Определяне на маса, обем и количество на товар		
	Извършва практически изчисления, свързани с параметрите на товара	брутна маса, нетна маса, обем, количество
Тема № 7 Товарни единици и транспортна опаковка		
	Избира подходяща товарна единица и опаковка според характера на товара	палет, контейнер, транспортна опаковка
Тема № 8 Маркиране и етикетиране на товарите		
	Разпознава и прилага основни правила за маркиране и етикетиране	товарна маркировка, етикет, манипулационни знаци
Тема № 9 Подготовка на товар за превоз		
	Подготвя товар за превоз съобразно зададени изисквания	подготовка на товар, опаковане, маркиране
Тема № 10 Организация на товаро-разтоварните дейности		
	Определя последователността на товаро-разтоварните операции	товарене, разтоварване, товаро-разтоварна операция
Тема № 11 Безопасност при работа с товари и транспортни средства		
	Прилага правила за безопасност при извършване на практически дейности	ЗБУТ, опасност, риск, безопасност
Тема № 12 Транспортна заявка – структура и практическо попълване		
	Разпознава необходимата информация и попълва транспортна заявка	транспортна заявка, изпращач, получател, товар

Тема № 13 Транспортна документация – видове и предназначение		
	Разпознава основните транспортни документи и определя предназначението им	транспортен документ, реквизит
Тема № 14 Товарителница – практическа работа с документ		
	Попълва и проверява основни реквизити на товарителница	товарителница, изпращач, превозвач, получател
Тема № 15 CMR товарителница – попълване и проверка		
	Попълва примерна CMR товарителница и проверява информацията в нея	CMR, международен автомобилен превоз
Тема № 16 Приемане и предаване на товар – документи и процедури		
	Организира основните действия при приемане и предаване на товар	приемане, предаване, документен комплект
Тема № 17 Проверка на транспортни документи и откриване на несъответствия		
	Проверява документация и открива пропуски или несъответствия	проверка, несъответствие, реквизит
Тема № 18 Организация на автомобилен транспортен превоз		
	Подрежда основните етапи при организиране на автомобилен превоз	автомобилен превоз, транспортна операция
Тема № 19 Избор на транспортно средство според товара		
	Избира подходящо транспортно средство според вида, количеството и характеристиките на товара	товароносимост, вместимост, товарно пространство
Тема № 20 Разпределение и обезопасяване на товара в транспортното средство		
	Определя правилното разпределение и основните мерки за обезопасяване	разпределение, обезопасяване, товарно пространство
Тема № 21 Изготвяне на транспортен маршрут		

	Създава маршрут между зададени начална и крайна точка	маршрут, отправна точка, крайна точка
Тема № 22 Работа с карти и цифрови навигационни приложения		
	Използва цифрови карти за планиране на транспортен маршрут	цифрова карта, навигация, маршрут
Тема № 23 Определяне на транспортно разстояние и време за превоз		
	Определя разстояние и изчислява ориентировъчно време за превоз	разстояние, скорост, време
Тема № 24 Съставяне на транспортен график и последователност на доставките		
	Съставя график и определя оптимална последователност на доставки	график, доставка, маршрутна последователност
Тема № 25 Многостопов маршрут и практическа оптимизация		
	Решава практическа задача с няколко точки на товарене и разтоварване	многостопов маршрут, оптимизация
Тема № 26 Изчисляване на основни транспортни разходи		
	Изчислява ориентировъчни транспортни разходи по зададени данни	транспортен разход, цена, себестойност
Тема № 27 Разход на гориво и пътни такси – практически задачи		
	Изчислява ориентировъчен разход за гориво и включва пътни такси	разход на гориво, пътна такса, тол
Тема № 28 Сравняване на транспортни оферти и избор на превозвач		
	Сравнява оферти и избира подходящ превозвач по зададени критерии	оферта, превозвач, критерий
Тема № 29 Изготвяне на транспортна оферта		
	Създава примерна оферта за транспортна услуга	транспортна услуга, оферта, цена
Тема № 30 Професионална комуникация с клиент, спедитор и превозвач		
	Прилага подходящи правила за професионална и делова комуникация	бизнес комуникация, заявка, координация
Тема № 31 Работа с електронна поща и електронни транспортни документи		

	Създава и обработва електронна кореспонденция и документи	електронна поща, електронен документ, прикачен файл
Тема № 32 Работа с електронни таблици и обработка на транспортна информация		
	Въвежда, обработва и представя транспортни данни	електронна таблица, транспортна информация, база данни
Тема № 33 Проследяване и контрол на транспортна пратка		
	Проследява движението на пратка и определя нейния текущ статус	статус на пратка, проследяване, местонахождение
Тема № 34 Практически казуси при закъснение, повреда или липса на товар		
	Анализира проблемна ситуация и предлага подходящо решение	закъснение, повреда, липса, рекламация
Тема № 35 Безопасност. транспортни рискове и действия при аварийни ситуации		
	Разпознава рискове и определя подходящи превантивни и коригиращи действия	транспортен риск, аварийна ситуация, превенция
Тема № 36 Комплексно практическо задание – организация на транспортна операция		
	Изпълнява цялостна практическа задача от получаване на заявка до приключване на превоза	транспортна операция, координация, комплексно задание

IV. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишен брой часове за изучаване на учебния предмет в IX клас – **72 часа**.

Вид дейност	**Часове**	**Процент**
Практически упражнения и практически задачи	22	30,6 %
Работа с транспортни документи и информационни технологии	18	25,0 %
Практическо планиране на транспортни операции	24	33,3 %
Практически казуси и симулации	6	8,3 %
Комплексно практическо задание и оценяване	2	2,8 %

Общо	72	100 %

V. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценяването на постиженията на учениците се извършва в съответствие с Наредба № 11 за оценяване на резултатите от обучението на учениците и съобразно характера на учебната практика. Основен акцент се поставя върху практическото прилагане на знанията и уменията. Прилагат се следните методи:

- наблюдение на практическата работа;
- оценяване на изпълнението на практически задачи;
- проверка на попълнени транспортни документи;
- решаване на практически казуси;
- работа по зададен маршрут;
- работа с карти и цифрови приложения;
- изготвяне на транспортни таблици;
- изготвяне на примерни транспортни оферти;
- симулация на транспортна операция;
- индивидуална практическа работа;
- работа по двойки;
- екипна работа;
- самооценяване;
- взаимно оценяване;
- практическо изпитване.

При оценяването се отчитат:

1. правилност на изпълнението;
2. последователност на действията;
3. точност при попълване на документи;
4. правилно използване на професионалната терминология;
5. умение за работа с информация;
6. умение за работа с ИКТ;
7. спазване на правилата за безопасност;
8. самостоятелност;
9. отговорност;
10. работа в екип;
11. способност за решаване на практически проблеми;
12. качество на крайния резултат.

VI. ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

1. Дигитална компетентност

Учениците:

- използват електронни таблици;
- обработват транспортна информация;
- използват електронна поща;
- работят с цифрови карти;
- използват навигационни и транспортни приложения;
- проследяват транспортни пратки;

- създават електронни документи;
- обработват и представят данни.

2. Математическа компетентност

Практическите дейности включват:

- изчисляване на маса;
- изчисляване на обем;
- изчисляване на разстояние;
- изчисляване на време;
- изчисляване на разход на гориво;
- изчисляване на ориентировъчни транспортни разходи;
- сравняване на цени;
- работа с проценти и съотношения.

3. Езикова компетентност

Учениците:

- съставят професионални съобщения;
- попълват документи;
- изготвят заявки;
- изготвят транспортни оферти;
- водят професионална комуникация;
- използват правилно професионална терминология.

4. Социални и граждански компетентности

Развиват се чрез:

- работа в екип;
- разпределяне на роли;
- решаване на конфликти;
- професионална комуникация;
- спазване на правила;
- поемане на отговорност.

5. Инициативност и предприемачество

Учениците:

- изготвят транспортни оферти;
- сравняват транспортни решения;
- предлагат варианти за организация на превоз;
- търсят решения на проблемни ситуации;
- анализират разходи.

6. Междупредметни връзки

Информационни технологии

Работа с електронни таблици, документи, електронна поща, цифрови карти и информационни системи.

Математика

Разстояния, време, маса, обем, проценти, разходи и изчисления.

География и икономика

Транспортна мрежа, географско положение, транспортни направления и икономическо значение на транспорта.

Чужд език

Основна професионална терминология и комуникация в транспортната и логистичната дейност.

Гражданско образование
Отговорност, професионално поведение, комуникация, правила и взаимоотношения.
Технологии и предприемачество
Организация на дейности, ресурси, разходи и планиране.
Безопасност и здраве
Здравословни и безопасни условия на труд, безопасност при товаро-разтоварни дейности и действия при аварийни ситуации.

VII. АВТОРСКИ ЕКИП:

1. ИНЖ. НАТАЛИА ИВАНОВА
2. МАРИНА ДИМИТРОВА
3. КРИСТИЯНА ТЕРЗИЕВА
4. ИНЖ. ИВАНКА СТОЯНОВА